Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки"
№ 2 (38), 2023

УДК 340.1

Ольга Капітан
Львівський національний
університет ветеринарної медицини
та біотехнологій ім. С. З. Ґжицького,
доцент кафедри права,
кандидат юридичних наук, доцент
ola.kapitan1980@gmail.com
ORCID iD: https://orcid.org/0000-0002-1788-7838

ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

http://doi.org/10.23939/law2023.38.049

© Капітан О., 2023

У статті сформульовано парадигму розвитку медичного права в Україні, а також розглянуто складові елементи, що її формують. Вважаємо, що правовідносини, які входять до предмета медичного права, доцільно виокремити у дві групи. Перша група представлена тими відносинами, що виникають під час здійснення медичної діяльності у процесі надання медичної допомоги. Тобто відносини між лікарем і пацієнтом під час здійснення першим діагностичних, лікувальних й профілактичних заходів. На наше переконання, вони є основою відносин у сфері медицини. До другої групи відносин належать ті, що пов'язані із наданням медичної допомоги, зокрема, у сфері внутрішньої організації надання медичних послуг, обов'язкового медичного страхування, зі здійснення контролю та нагляду у сфері охорони здоров'я, ліцензування та акредитації медичних організацій тощо. Пропонуємо такі відносини назвати організаційно-правовими у сфері медицини, позаяк вони є основою виникнення відносин у процесі реалізації медичної діяльності щодо надання медичної допомоги та забезпечують її якісне надання.

Доведено, що медичне право є самостійною комплексною галуззю права, що сформувалася на межі профілюючих галузей права (якими, на нашу думку, є цивільне, адміністративне право, право соціального забезпечення), предметом якої є суспільні відносини, які постають у процесі реалізації медичної діяльності щодо надання медичної допомоги та організаційно-правові відносини у сфері медицини. В основі їх правового регулювання покладено комбінований (імперативно-диспозитивний) метод. Таким чином, усвідомлення самостійної галузевої належності медичного права сприятиме його подальшому розвитку, вдосконаленню правового регулювання окремих галузевих інститутів, запровадженню нових механізмів охорони і захисту прав та інтересів суб'єктів у сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: медичне право; система права; охорона здоров'я; медицина; медична допомога; медичне страхування; предмет правового регулювання; метод правового регулювання; система охорони здоров'я.

Постановка проблеми. На початку XXI ст. у науковому середовищі України (як правовому, так і медичному) особливо актуалізувалася проблема юридичного забезпечення медичної діяльності загалом і формування медичної галузі як окремої в системі права зокрема. Це передусім

зумовлено значним прогресом медичної галузі, а саме: розвитком приватної медичної практики, використанням новітніх досягнень медичної науки (репродуктивної медицини, трансплантології, донорства), розвієм нових напрямків медицини – генотерапії, цитотерапії, ембріотерапії, а також, з одного боку, запровадженням добровільного медичного страхування, з другого – розробленням нормативно-правової бази щодо введення загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування тощо.

Парадигма медичного права розвинулася на основі практичного запиту соціуму, позаяк кожна людина неодмінно стає суб'єктом медичних правовідносин. Фактично вони виникають із моменту її народження, реалізовуються упродовж життя та призупиняються після смерті. З огляду на це, недостатньо лише досконалих засобів лікування, діагностування та профілактики, важливим є ефективний правовий механізм забезпечення права людини на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, які закріпила Конституція України (ст. 49) [1]. Проблема парадигми розвитку медичного права України, окреслена на етапі його становлення, залишається визначальною і дотепер, яка актуалізується глобалізаційними та євроінтеграційними процесами, тому потребує особливої уваги.

Аналіз досліджування проблеми. Парадигма медичного права в Україні насамперед розвинулася завдяки науковим доробкам таких вчених, як: З. Гладун, О. Губанова, Л. Дешко, Л. Заморська, О. Крилова, М. Малеїна, М. Малеїн, С. Михайлов, М. Радиш, І. Сенюта, І. Слопова, С. Стеценко, В. Стеценко та інших. Проте кожен із вказаних дослідників має власну позицію щодо виокремлення медичного права як окремої галузі в системі права України, тому основні з них спробуємо проаналізувати і на основі них сформувати цілісну парадигму розвитку медичного права в Україні.

Мета статті – формулювання парадигми розвитку медичного права в Україні, а також розгляд складників, що її формують.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи процес формування, утвердження та еволюційного розвитку галузі медичного права в Україні, відзначимо, що він сьогодні є доволі актуальним, позаяк в нашій державі здійснюється реформа у сфері охорони здоров'я. Водночас сформовано і законодавчі ініціативи, направлені на їх досягнення. Проте постійно довготривалі дискусії щодо місця у системі права України медичного права та значення у медичній науці та практиці зумовлюють необхідність формування парадигми розвитку медичного права.

Особливістю медичного права є його універсальний характер – воно водночас логічно вбудовується в структуру як правової, так і медичної науки. Раніше медичне право здебільшого фокусувалося на відносинах, що виникають між лікарем і пацієнтом щодо надання медичної допомоги, то тепер звертається увага також і на питання правового регулювання організації охорони здоров'я [2, с. 31].

Слід зауважити, що у правовій науці не існує єдиного підходу й регулярно ведуться дискусії щодо критеріїв поділу системи українського права на галузі. Усталеними критеріями виокремлення галузей права в українській юриспруденції вважається спільний предмет і метод правового регулювання, тобто один предмет, один метод – одна галузь права. Галузь права розуміється як уособлена сукупність правових норм, яка спрямована на врегулювання сфери аналогічних суспільних відносин відповідними методами.

Медичне право, як окрему галузь системи права України, розглядає правознавиця О. Беденко-Зваридчук, під яким розуміє сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що пов'язані із реалізацією прав людини на здоров'я. Вони є відносинами між громадянином й лікувально-профілактичною установою, пацієнтом і медичним працівником щодо надання медич-

ної допомоги, зокрема, права, обов'язки та відповідальність щодо проведення діагностичних, лікувальних й санітарно-гігієнічних заходів [5, с. 22].

Науковиця І. Сенюта визначає, що медичне право – це комплексна галузь права, що є сукупністю правових норм, які регулюють суспільні відносини у процесі здійснення медичної діяльності та контроль якості медичних послуг. Під медичною діяльністю вона розуміє комплексну систему: надання людині медичної допомоги у межах діагностичних, лікувальних, реабілітаційно-відновних та профілактичних заходів. Слід зауважити, що І. Сенюта твердо позиціонує щодо необхідності прийняття Медичного кодексу України [4].

Дослідник З. Гладун відзначає, що медичне право є комплексною спеціалізованою галуззю права, яка становить внутрішньопов'язану єдність правових норм щодо регулювання суспільних відносин у системі охорони здоров'я та медико-санітарної допомоги як кожній окремій людині, так і соціуму загалом [5, с. 66].

Згідно з позицією П. Білика, медичне право основується на двох дефініціях "охорона здоров'я" та "медицина", які розуміються таким способом: охорона здоров'я – це система соціально-економічних й медичних заходів, ціль яких – зберегти та підвищити рівень здоров'я кожної окремої людини та всього соціуму загалом, а медицина є галуззю наукової та практичної діяльності, визначальними завданням якої є пізнання процесів, які проходять в організмі здорової та хворої людини задля збереження й зміцнення її здоров'я, а також розроблення методів з'ясування, застереження та лікування хвороб. Втім і охорона здоров'я, і медицина слугують одній меті – зберегти, зміцнити та підвищити рівень здоров'я соціуму, що є об'єктом правового регулювання у сфері охорони здоров'я [6, с. 37].

Тому для виокремлення медичного права як окремої галузі в системі права України та його кращого розуміння треба з'ясувати, що такебою предмет та метод правового регулювання.

Вчена В. Стеценко під предметом медичного права розуміє суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації медичної діяльності [7, с. 298]. Дослідниця І. Сенюта під предметом медичного права розуміє всі суспільні відносини, які постають під час надання медичної допомоги, що реалізовується у межах діагностичної, лікувальної, реабілітаційно-відновної та профілактичної задля забезпечення права людини на охорону здоров'я [4]. На переконання Л. Дешко, предмет медичного права охоплює суспільні відносини, що постають у процесі здійснення не лише медичної, але й фармацевтичної діяльності [8, с. 122]. О. Гладун вказує, що предметом медичного права є своєрідний комплекс суспільних відносин, які виникають внаслідок безпосереднього впливу на людину медичними засобами, здійснюється це різними шляхами, з різним ступенем втручання в здоров'я людини, а, відтак із різною ймовірністю небезпеки для її життя та здоров'я [9, с. 182].

Водночас автори допускають можливість того, що правовідносини з надання медичної допомоги можуть регулюватися за допомогою норм різних галузей права, що свідчить про комплексну природу медичного права. Однак вони заперечують долучення цих правовідносин до іншої галузі права (цивільного, соціального забезпечення тощо). Вважаємо, що віднесення правовідносин із медичної допомоги та медичного обслуговування до відання медичного права є найбільш обґрунтованим підходом, таким, що відповідає сучасному розвитку українського суспільства.

Подані нами підходи щодо визначення предмета медичного права засвідчують їх різнорідний характер. Правове регулювання відносин, що ним регулюється, торкаються або права особи на охорону здоров'я та надання їй медичної допомоги, або ж розширюються до медичного страхування та фармацевтичної діяльності. Водночас треба зауважити, що серед науковців доволі по-різному визначаються такі поняття, як "охорона здоров'я", "медична допомога", "медична діяльність".

Слушною у цьому контексті є позиція Б. Логвиненко, що предмет медичного права не може зводитися лише до здійснення медичної діяльності [10, с.77]. Посилаючись на нормативне

визначення медичної діяльності, що закріплене Інструкцією про порядок надання Комітетом із питань народної та нетрадиційної медицини при Міністерстві охорони здоров'я спеціального дозволу для провадження медичної діяльності у галузі народної та нетрадиційної медицини, що затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 серпня 2000 р. № 195. Згідно з п. 1.2.1 зазначеної інструкції медична діяльність визначається як регламентована Основами законодавства України про охорону здоров'я, іншими актами законодавства із питань охорони здоров'я, нормативно-правовими актами Міністерства охорони здоров'я України діяльність щодо надання громадянам лікувально-профілактичної допомоги. Звідси використання дефініція "медична діяльність" значно обмежує як предмет медичного права, так і саме розуміння медичного права як окремої галузі національного права.

Відповідно до позиції Б. Логвиненко, особливостями предмета медичного права є те, що до нього входять суспільні відносини, об'єднувальним елементом яких є саме сфера медицини. Аргументуючи це, він вказує, що медицина охоплює наукові знання та медичну діяльність [10, с. 78]. Відтак, намагаючись спростити та уніфікувати предмет медичного права, вчений пропонує долучити до нього суспільні відносини, які виникають у сфері медицини.

З огляду на зазначене, вважаємо, що правовідносини, які входять до предмета медичного права, доцільно виокремити у дві групи. Перша група представлена тими відносинами, що виникають під час здійснення медичної діяльності у процесі надання медичної допомоги. Тобто відносини між лікарем і пацієнтом під час здійснення першим діагностичних, лікувальних й профілактичних заходів. На наше переконання, вони є основою відносин у сфері медицини. До другої групи відносин належать ті, що пов'язані із наданням медичної допомоги, зокрема, у сфері внутрішньої організації надання медичних послуг, обов'язкового медичного страхування, зі здійснення контролю та нагляду у сфері охорони здоров'я, ліцензування та акредитації медичних організацій тощо. Пропонуємо такі відносини назвати організаційно-правовими у сфері медицини, позаяк вони є основою виникнення відносин у процесі реалізації медичної діяльності щодо надання медичної допомоги та забезпечують її якісне надання. Отже, вважаємо, що предметом медичного права є суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення медичної діяльності щодо надання медичної допомоги, а також організаційно-правові відносини у сфері медицини.

Характеризуючи предмет медичного права, слід зазначити, що медичні правовідносини, як і правовідносини будь-якої іншої галузі права, мають певну структуру. Вони складаються із суб'єктів, які беруть у них участь, об'єктів (благ, на досягнення яких спрямована реалізація відношення) та змісту (прав та обов'язків, які знаходять втілення у процесі цих відносин). Зокрема, до суб'єктів медичних правовідносин належать як фізичні, так і юридичні особи, які використовують свою правосуб'єктивність у правовідносинах у сфері охорони здоров'я: здійснюють суб'єктивні юридичні права й обов'язки, реалізовують повноваження та несуть юридичну відповідальність у цій царині [11, с. 68]. С. Стеценко пропонує таку класифікацію суб'єктів медичних правовідносин:

1) такі, що надають медичну допомогу (до них належать заклади охорони здоров'я, у яких безпосередніми учасниками правовідносин є медичні працівники, а також фізичних осіб-підприємців, які надають медичні послуги);

2) такі, що отримують медичну допомогу (це громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які самостійно звернулись по медичну послугу чи висловили свою згоду на її отримання або перебувають у такому стані, що зумовлює необхідність надання екстреної медичної допомоги за можливості отримання добровільної згоди; у науковій літературі осіб, які звернулися по медичну допомогу, прийнято називати пацієнтами);

3) такі, що сприяють наданню медичної допомоги (підрозділи забезпечення закладів охорони здоров'я: бухгалтерські, кадрові, статистичні, юридичні) [12, с. 321].

Об'єктом правовідносин завжди виступає певне матеріальне чи духовне благо, яке досягається за допомогою реалізації правосуб'єктивності учасників. Щодо медичних правовідносин

це зазвичай життя та здоров'я особи, яка звернулася по медичну допомогу, позбавлення її страждань, зумовлених певним захворюванням чи розладом. Також під об'єктом розуміють процес надання медичної допомоги (лікування) і його кінцевий результат (одужання) [12, с. 322].

Зміст медичних правовідносин становлять суб'єктивні юридичні права та обов'язки їх учасників, що знаходять свою реалізацію в поведінці суб'єктів. Так, М. С. Малеїн і М. М. Малеїна виокремлюють три групи прав та обов'язків у медичних правовідносинах:

1) ті, що становлять основу (суть) правовідносин: право пацієнта на охорону здоров'я й на отримання медичної допомоги та кореспондуючий обов'язок медичного працівника її надати (за наявності медичних показань). Такі права й обов'язки є універсальними, вони є в кожному медичному правовідношенні;

2) специфічні права та обов'язки (вони закріплюються за окремими категоріями громадян, виникають у певних ситуаціях та за специфічних обставин): право матері на перебування в стаціонарі з дитиною, яка потребує догляду, та обов'язок лікувальної установи забезпечити його реалізацію; право пацієнта на оплачувану відпустку й інші компенсаційні заходи з огляду на перенесене захворювання та необхідність реабілітаційних заходів тощо;

3) додаткові права та обов'язки (йдеться про договірні правовідносини, тобто це такі додаткові умови, щодо яких суб'єкти досягли згоди під час укладення договору з надання медичної допомоги). Зазвичай передбачаються особливості лікування, реабілітації, більш комфортабельні для пацієнта умови. Іншими словами, це будь-які права та обов'язки, які не належать до перших двох категорій [12, с. 322].

Аргументація щодо самостійності галузі медичного права не може основуватися лише на визначенні предмета галузі, адже не менш вагомою складовою частиною будь-якої галузі права є, звісно, метод правового регулювання, що представляє собою сукупність прийомів й способів, за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин.

Метод галузі права – сукупність прийомів й способів, за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин, що входять до її предмета. Вчена В. Стеценко відзначає, зважаючи на те, що імперативному методу характерні відносини влади – внаслідок підпорядкування як сторони правовідносин уповноваженого органу держави, а диспозитивному методу притаманна рівність сторін правовідносин, слід наголосити на комплексному застосуванні методів правового регулювання у медичному праві. Як приклад використання імперативного методу в правовому регулюванні суспільних відносин у сфері медицини авторка подає організацію та управління в системі охорони здоров'я, коли керівники вищих органів взаємодіють із підпорядкованими ними представниками лікувально-профілактичних установ. Водночас правові відносини між лікарем і пацієнтом, на переконання дослідниці, регулюються за допомогою диспозитивного методу, виявом чого слугує рівність суб'єктів правовідносин й можливість самостійного визначення власної поведінки [7, с. 299].

На необхідності комплексного використання імперативного та диспозитивного методу в медичному праві наголошує більшість фахівців медичного права. Згідно з їхньою позицією, імперативний метод у медичному праві застосовується у процесі правового регулювання виконання владних розпоряджень медичними організаціями, що скеровані на забезпечення якості, заборони, недопуску некомпетентних осіб до здійснення медичної практики (ліцензування, стандартизація, сертифікація) тощо. Тоді як диспозитивний метод передбачає юридичну рівність всіх учасників правовідносин. Так, відносини медичної діяльності є правовідносинами, що виникають між суб'єктами щодо надання медичних послуг та в особливих обставинах інші [6, с. 40].

Позаяк історично державна система охорони здоров'я в Україні була сформована як монопольна, із доволі жорсткими адміністративними методами управління всіма соціально-економічними процесами, що пов'язані з відносинами у сфері охорони здоров'я, були і дотепер, в окремих випадках, залишаються за своєю природою адміністративними. Як відомо, для адміністративного права характерний імперативний метод правового регулювання суспільних відносин, проте, з другого боку, розвиток медичного страхування, приватної медицини, та й самі правовідносини в

ретязі "лікар-пацієнт" потребують більшої свободи вибору евентуального варіанта поведінки учасників таких відносин, а відтак їм властивий диспозитивний метод правового регулювання.

Цілком підтримуємо позицію щодо використання комплексного, імперативно-диспозитивного методу правового регулювання у медичному праві та вважаємо, що для відносин, які виникають у процесі здійснення медичної діяльності щодо надання медичної допомоги, характерологічним є диспозитивний метод правового регулювання, натомість для організаційно-правових відносин у сфері медицини – імперативний метод правового регулювання.

Висновки. Підсумовуючи теоретичні положення щодо можливостей класифікації галузей права, висновуємо, що медичне право є самостійною комплексною галуззю права, що сформувалася на межі профілюючих галузей права (якими, на нашу думку, є цивільне, адміністративне право, право соціального забезпечення). Предметом медичного права є суспільні відносини, які постають у процесі реалізації медичної діяльності щодо надання медичної допомоги та організаційно-правові відносини у сфері медицини. Отже, медичні правовідносини – це врегульовані медичним правом суспільні відносини, що виникають у процесі надання медичної допомоги та охорони здоров'я населення, учасники яких наділені відповідними суб'єктивними правами й мають певні юридичні обов'язки. В основі їх правового регулювання покладено комбінований (імперативно-диспозитивний метод). Таким чином, усвідомлення самостійної галузевої належності медичного права сприятиме його подальшому розвитку, вдосконаленню правового регулювання окремих галузевих інститутів, запровадженню нових механізмів охорони і захисту прав та інтересів суб'єктів у сфері охорони здоров'я

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. *База даних "Законодавство України" / ВР України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 7.06.2023).

2. Гревцова Р. Ю. (2011). Тенденції розвитку медичного і фармацевтичного права в Україні. Другий Всеукраїнський конгрес з медичного права, біоетики і соціальної політики з міжнародною участю (14–15 квітня 2011 р., м. Київ): Збірник тез доповідей (Науково-практичне видання). Упор. к.ю.н. Р. Ю. Гревцова, д.м.н. А. В. Степаненко. Київ: Видавництво "КІМ". С. 31–32.

3. Беденко-Зваридчук О. (2012). Правовий статус пацієнта та його представника. *Практика управління медичним закладом*. № 5. С. 19–28.

4. Сенюта І. (2020) "Вважаю за необхідне розробити й прийняти Медичний кодекс України". *Юридична газета*. № 13 (719). URL: https://yur-gazeta.com/interview/vvazhayu-za-neobhidne-rozrobiti-y-priynyati-medichniy-kodeks-ukrayini.html (дата звернення: 04.03.2021).

5. Гладун З. С. (2005). Проблеми формування медичного права в Україні. *Вісник Львівського національного медичного університету*. № 3. С. 66–70.

6. Білик П. (2021). Наукові підходи розуміння медичного права як окремої нової галузі. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки.* № 2 (30). С. 36–42.

7. Стеценко В. Ю. (2007). Предмет, метод і система медичного права. *Медичне право України: проблеми становлення та розвитку:* матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 19–20 квітня 2007 р.). Львів: ЛОБФ "Медицина і право". С. 297–301.

8. Дешко Л. (2006). Про галузеву належність медичного права України. *Право України*. № 1. С. 120–124.

9. Гладун О. М. (2001) Загальний огляд правовідносин в галузі охорони здоров'я. *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 3. С. 179–186.

10. Логвиненко Б. О. (2012). До питання про предмет медичного права України. *Європейські перспективи*. № 4. Ч. 1. С. 74–78.

11. Сенюта І. Я. (2011). Права і обов'язки суб'єктів медичних правовідносин: деякі проблеми реалізації. *Право України*. №11/12. С. 67–73.

12. Медичне право України: підручник. (2008) / за. заг. ред. С. Г. Стеценка. Київ: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність". 507 с.

REFERENCES

1. ***Konstytutsiia Ukrainy.*** [Constitution of Ukraine]. *Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (Accessed: 7.06.2023) [in Ukrainian].

2. Hrevtsova R. Yu. (2011). ***Tendentsii rozvytku medychnoho i farmatsevtychnoho prava v Ukraini.*** [Trends in the development of medical and pharmaceutical law in Ukraine]. *Druhyi Vseukrainskyi konhres z medychnoho prava, bioetyky i sotsialnoi polityky z mizhnarodnoiu uchastiu* (14–15 kvitnia 2011 r., m. Kyiv): Zbirnyk tez dopovidei (Naukovo-praktychne vydannia). Upor. k.iu.n. R. Iu. Hrevtsova, d.m.n. A. V. Stepanenko. Kyiv: Vydavnytstvo "KIM". P. 31–32 [in Ukrainian].

3. Bedenko-Zvarydchuk O. (2012). ***Pravovyi status patsiienta ta yoho predstavnyka.*** [Legal status of the patient and his representative]. *Praktyka upravlinnia medychnym zakladom.* No. 5. P. 19–28. [in Ukrainian].

4. Seniuta I. (2020). "***Vvazhaiu za neobkhidne rozrobyty y pryiniaty Medychnyi kodeks Ukrainy*".** ["I consider it necessary to develop and adopt the Medical Code of Ukraine"]. *Yurydychna hazeta.* No. 13 (719). URL: https://yur-gazeta.com/interview/vvazhayu-za-neobhidne-rozrobiti-y-priynyati-medichniy-kodeks-ukrayini.html (Accessed: 7.06.2023). [in Ukrainian].

5. Hladun Z. S. (2005). ***Problemy formuvannia medychnoho prava v Ukraini.*** [Problems of the formation of medical law in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho medychnoho universytetu.* No. 3. S. 66–70 [in Ukrainian].

6. Bilyk P. (2021). ***Naukovi pidkhody rozuminnia medychnoho prava yak okremoi novoi haluzi.*** [Scientific approaches to understanding medical law as a separate new field]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Seriia: Yurydychni nauky.* No. 2 (30). P. 36–42 [in Ukrainian].

7. Stetsenko V. Yu. (2007). ***Predmet, metod i systema medychnoho prava.*** [Subject, method and system of medical law]. Medychne pravo Ukrainy: problemy stanovlennia ta rozvytku: materialy I Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Lviv, 19–20 kvitnia 2007 r.). Lviv: LOBF "Medytsyna i pravo". P. 297–301 [in Ukrainian].

8. Deshko L. (2006). ***Pro haluzevu nalezhnist medychnoho prava Ukrainy.*** [About the sectoral relevance of the medical law of Ukraine]. *Pravo Ukrainy.* No. 1. P. 120–124 [in Ukrainian].

9. Hladun O. M. (2001). ***Zahalnyi ohliad pravovidnosyn v haluzi okhorony zdorovia.*** [General overview of legal relations in the field of health care.]. *Aktualni problemy pravoznavstva.* Vyp. 3. S. 179–186 [in Ukrainian].

10. Lohvynenko B. O. (2012). ***Do pytannia pro predmet medychnoho prava Ukrainy.*** [Regarding the subject of medical law of Ukraine]. *Yevropeiski perspektyvy.* No. 4. Vol. 1. P. 74–78 [in Ukrainian].

11. Seniuta I. Ya. (2011). ***Prava i oboviazky subiektiv medychnykh pravovidnosyn: deiaki problemy realizatsii.*** [Rights and obligations of subjects of medical legal relations: some implementation problems]. *Pravo Ukrainy.* N11/12. P. 67–73 [in Ukrainian].

12. ***Medychne pravo Ukrainy: pidruchnyk.*** (2008). [Medical law of Ukraine: textbook]. Za. zah. red. S. H. Stetsenka. Kyiv: Vseukrainska asotsiatsiia vydavtsiv "Pravova yednist". 507 p. [in Ukrainian].

Дата надходження: 28.04.2023 р.

Olha Kapitan
Lviv National University of Veterinary Medicine
and biotechnologies named a fter S.Z. Gzhitskyi,
Ph. D., Assoc. Prof.

THE PARADIGM OF THE DEVELOPMENT OF MEDICAL LAW IN UKRAINE

The article formulates the paradigm of the development of medical law in Ukraine, and also considers the constituent elements that form it. We believe that the legal relations included in the subject of medical law should be divided into two groups. The first group is represented by those relations that

arise during the implementation of medical activities in the process of providing medical assistance. That is, the relationship between the doctor and the patient during the implementation of the first diagnostic, treatment and preventive measures. We believe that they are the basis of relations in the field of medicine. The second group of relations includes relations related to the provision of medical care, in particular, in the field of internal organization of the provision of medical services, mandatory medical insurance, control and supervision in the field of health care, licensing and accreditation of medical organizations, etc. We propose to call such relations organizational and legal in the field of medicine, since they are the basis of the emergence of relations in the process of implementing medical activities regarding the provision of medical assistance and ensure its quality provision.

It is proved that medical law is an independent complex branch of law, which was formed on the border of profiling branches of law (which, in our opinion, are civil, administrative law, social security law), the subject of which is social relations that arise in the process of implementing medical activities in relation to provision of medical care and organizational and legal relations in the field of medicine. Their legal regulation is based on the combined (imperative-dispositive method). Thus, awareness of the independent sectoral affiliation of medical law will contribute to its further development, improvement of legal regulation of individual sectoral institutes, introduction of new mechanisms of protection and protection of the rights and interests of subjects in the field of health care.

Key words: medical law; legal system; health care; medicine; aid; Medical Insurance; subject of legal regulation; method of legal regulation; health care system.